

INK DVA VANA KOTI AČI

INKLUZIVNI KOTAČ 6
Rijeka, lipanj 2023.

ISSN
2975-6367

NAKLADNIK
Udruga Ri Rock
Delta 5, Rijeka

ZA NAKLADNIKA
Jelena Martinčić

U IZRADI ČASOPISA
SUDJELOVALI SU
Tamara Bing
Martina Blečić
Aneta Gojković
Marijana Josipović
Erdina Najev
Valentina Pavić

TISAK
Riso i prijatelji

NAKLADA
200 primjeraka

Časopis se tiska
u sklopu projekta
Inkluzivni kotač,
uz financijsku
potporu Fonda za
aktivno građanstvo,
sredstvima Islanda,
Lihtenštajna i
Norveške u okviru
EGP-a.

Primjerci časopisa
su besplatni.

udrugarirock@gmail.com
inkluzivnikotac@gmail.com

**ROM
HR**

RI/ROCK

Iceland
Liechtenstein
Norway
**Active
citizens** fund

Cijele intervjuje poslušajte
na Mixcloudu Radio Rože
[mixcloud.com/RadioRoza/
playlists/inkluzivni-kotac](https://mixcloud.com/RadioRoza/playlists/inkluzivni-kotac)

INKLUZIVNI KOTAČ

Dragi čitatelji!

Pred vama je šesti broj časopisa Inkluzivni kotač koji je nastao u sklopu istoimenog projekta koji omogućava Fond za aktivno građanstvo sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP-a. Projekt provodi Udruga Ri Rock u partnerstvu s Romskom organizacijom mladih Hrvatske, a njegov je osnovni cilj jačanje građanske svijesti i angažmana u vezi romskih tema kroz inkluzivne prakse i poticanje pozitivnog diskursa o Romima i romskoj zajednici.

U provedbu projekta uključile su se Matea, Vanesa, Erdina i Valentina, novinarke romske nacionalnosti koje će kroz 16 radijskih emisija na riječkom radiju zajednice, Radio Roži, izvještavati o različitim romskim temama, ispričati pozitivne priče te predstaviti vlastitu zajednicu u nešto drugačijem svjetlu.

Kako bi njihove pozitivne priče došle do čim većeg broja slušatelja moći ćete ih pratiti diljem Hrvatske jer se, osim na Radio Roži, emitiraju i na Radio Rojcu, Radio KLFM-u i Radio Kastvu.

Sve te emisije pretočene su u članke popraćene zanimljivim ilustracijama i dodatnim sadržajem. Tako je nastao časopis Inkluzivni kotač koji upravo držite u rukama.

U ovom je broju Valentina Pavić ugostila Petra Radosavljevića, predstojnika Katedre za rumunjski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Saznajte na koji se način ostvaruje dvojezičnost te što je specifično u kontekstu jezika kod dvojezičnih ploča u općini Orehovica, općini u kojoj je romska nacionalna manjina po prvi put ostvarila pravo na dvojezične ploče.

Erdina Najev nastavlja pronalaziti uspješne romske organizacije diljem Hrvatske. Put ju je sada odveo u Osječko-baranjsku županiju, gdje djeluje Romski resursni centar iz Darde. Razgovarala je s predsjednikom centra Jovicom Radosavljevićem. U razgovoru ćete saznati čime se bave preko 20 godina i koji su im planovi za budućnost.

Predstavljamo vam i REYN (Romani Early Years Network), jednu od vodećih europskih zagovaračkih mreža koja promiče ravnopravan pristup romske djece kvalitetnim uslugama ranog odgoja i obrazovanja.

Uživajte u čitanju!

Dvojezi

U ovom razgovoru Valentina Pavić vodi nas kroz aktualnu temu dvojezičnosti. Gost emisije je Petar Radosavljević s Katedre za rumunjski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Valentina: U današnjoj ćemo emisiji govoriti o dvojezičnim pločama u romskom naselju Orehovica u Međimurju. Saznat ćemo zašto se javila potreba za pločama, što je specifično za njih te kako na to gledaju sudionici. Dvojezične ploče često su bile tema političkih prepiranja te zbog toga pri njihovom proučavanju treba biti jako oprezan. Potvrda ovome je i priprema za emisiju gdje sam u potrazi za sugovornicima naišla na mnogo zatvorenih vrata i osjetila na svojoj koži da je ovo vruća tema o kojoj se baš i ne želi pričati. Kada je riječ o ovom pitanju česo se ne radi samo o pločama i pravima manjina, već su u pozadini političke ili neke druge nesuglasice. Ploče su povod da se povuku druga pitanja i time izbjegne

konstruktivna rasprava, a rasprava je ovdje važna jer je tema kompleksnija nego se čini. Nakon brojnih mailova i čekanja odgovora razmišljala sam o odustajanju od teme. Zaključila sam da ipak treba odraditi ovu emisiju i objasniti još jednom cijelu problematiku. S obzirom na to da govorimo o dvojezičnim pločama i pravu na njih potrebno je proučiti Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina. Člankom 12. utvrđuje se na koji način se ravnopravna uporaba jezika i pisma ostvaruje te koji su uvjeti za njezino ispunjavanje. Pod upotreba jezika i pisma mislimo na korištenje jezika u radu predstavničkih, izvršnih i upravnih tijela, u postupcima pred istima, također i na oznake i imena naselja, ulica, trgova, imenima osoba koje imaju značaj za tu nacionalnu manjinu, obilježavanje praznika itd. Preduvjet koji za to treba biti ispunjen je da trećina stanovništva koja govori određen jezik prebiva na području jedinice lokalne samouprave, dakle općina i

gradova. Drugi dokumenti koji omogućuju i propisuju ova prava su Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina te Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Vijeće Europe. U Hrvatskoj je najviše prijedora bilo, kad su u pitanju dvojezične ploče, u Vukovaru. Navedeni prijedor je došao do te razine da je odluku o uvođenju natpisa moralo izglasati Gradsko vijeće, a sud je zabranio održavanje referendum a ćirilici. Pravo na korištenje jezika i pisma se zamijenilo govorom o ratu i nacionalnoj netrpeljivosti. Dvojezične ploče postoje i u Istri na talijanskom jeziku, a i mi smo pred godinu dana predstavili dvojezične ploče na hrvatskom u mađarskom gradu Murakeresztúru. Primjeri postoje i vidimo da neki prolaze kao pozitivna vijest o bogatstvu različitosti, a drugi kao tema za sukobe. Da spomenemo i ostale manjine: prava na dvojezične ploče ima srpska nacionalna manjina u 20 jedinica lokalne uprave i samouprave, Talijani i Česi u jednoj jedinici, dok su mađarska i slovačka nacionalna

ličnost

manjina, koje su do zadnjeg popisa stanovništva imale pravo na dvojezičnost u jednoj jedinici, to pravo izgubile.

Vratimo se u lokalni kontekst. Općina Orehovica smještena je u južnom dijelu Međimurske županije. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine općina Orehovica broji 2720 stanovnika, a od toga je 916 Roma, odnosno 33,68% od ukupnog broja stanovništva općine, čime je ispunjen preduvjet za dvojezičnost. Ako ste slušali prethodne emisije u kojima smo pričali o jeziku, upoznati ste s time da Romi u Hrvatskoj ne pričaju jedinstvenim jezikom. Većina priča romani čhib, službeno priznati jezik, no u Hrvatskoj je velik broj Roma Bajaša, tako i u Orehovici. Bajaši ne koriste romani čhib, već bajaški - dijalekt starorumunjskog jezika. Nakon što sam ukratko ispričala kontekst, spomenula bih još da je danas situacija takva da ploče još nisu postavljene te se čeka odluka Općinskog vijeća da odluči kako će se to urediti.

Za to postoji mogućnost i trojezičnih ploča u cijeloj općini. Kako bismo bolje razumjeli ovu temu na poziv nam se odazvao Petar Radosavljević, profesor na Katedri za rumunjski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U jednoj od prošlih epizoda stručnjaci koji su gostovali u emisiji su objasnili na koji način su se Romi doselili te zašto čine najbrojniju manjinu u Međimurju. Također smo pričali o povijesti bajaškog jezika te njegovim varijetetima. Bajaški jezik, ovdje je posebno važan moment odnosno njegova standardizacija koja se pokazala kao problem. Zašto je tako?

Petar: Bajaški i rumunjski su zapravo varijeteti rumunjskoga kojima govore Romi na području Hrvatske. Rekli smo da imamo tri različita dijalekta, od kojih su dva međusobno sličnija - ludarski muntenski i baranjski muntenski, dok je ovaj erdeljski (koji se govori u Međimurju, ali

i ponešto i na istoku Hrvatske) nešto drukčiji od ova dva. Kod svih triju dijalekta radi se o pretežno govornim jezicima koji nemaju baš neku dugu tradiciju pisanja. To je jezik koji su govornici donijeli iz Rumunjske, negdje u 19. stoljeću, možda i ranije, pa je onda normalno da se on i razlikuje od onog rumunjskoga koji se govori u Rumunjskoj. Tu su sad možda najveće razlike, a i veliki je utjecaj hrvatskoga jer se govornici nalaze u okruženju koje ne govori njihov jezik.

V: Često se provlači teza u ovim raspravama da svi Romi moraju govoriti romani čhib te da bi Bajaši zapravo trebali učiti i koristiti službeno priznati jezik. Time dolazimo do situacije gdje ne samo da većinsko stanovništvo nameće svoje stavove, jezik i način života, već sada to dolazi od romske zajednice. Često se onda krenu postavljati teze tko je pravi Rom, a tko nije. Koje je vaše mišljenje i kako pristupiti ovom problemu?

P: Mislim da svatko ima pravo govoriti svojim materinskim jezikom, bez obzira koji on bio. Tako da nikakva prisila nema smisla. To uostalom nije ni dobro za razvoj pojedinca i važno je da svaki pojedinac ima pravo govoriti svoj jezik, a može učiti druge jezike. Navedeno naravno nikada nije nekakva šteta, učiti neki novi jezik je uvijek bogatstvo, ali pri tome se ne bi trebalo nekomu nametati da nešto netko mora.

V: Čula sam i tezu da se jezici koji su nastali putem asimilacije ne bi trebali uzeti u obzir kao jezici. Koliko se standardizirao bajaški, odnosno možemo li govoriti o njegovoj standardizaciji i jeziku kao takvom?

P: Pojednostavljeno, da bi jezik bio jezik, on samo treba biti govoren. Mislim, možemo tu možda povući paralelu sa jezicima kojima govore Židovi. Govore različitim jezicima, govore se i jidiš, hebrejski, neki govore ladino. Jasno je da je jezik važan element u identitetu, međutim isto tako, vidimo na primjeru ove zajednice, moguće je govoriti i o različitim jezicima kojima govori jedna zajednica. Naravno, tu uvijek mogu postojati razlike. Što se tiče nekakve standardizacije, svaki se jezik u principu može standardizirati. Što se mene tiče, važno je da se čuvaju lokalne karakteristike. Ako se sačuva neki dijalekt u svojem obliku, to je onda bogatstvo.

V: Je li potreban standardiziran jezik za neku razinu dvojezičnosti u zajednici. Je li standardizacija realan problem? Dakle, na koji način se određeni jezik mora koristiti ili je to više tema za političke prepirke?

P: Nije problem zapisivati ga. A sad ti nekakvi problemi standardizacije zapravo nisu nekakvi preveliki problem. A sad, to je opet na lokalnoj zajednici da odluči kako će i što će postupiti.

V: Pričali smo o bajaškom jeziku. Također, znamo da postoji kurikulum za predmet Jezik i kultura romske nacionalne manjine te se počeo primjenjivati, između ostalog, i u Orehovici. Taj kurikulum pisan je trojezično na način da se može prilagoditi i lokalnim zajednicama. Što to znači?

P: Tako je. I to je upravo bogatstvo ovog kurikuluma. Znači, on je pisan trojezično na hrvatskom, romani čhibu i na bajaškom (na ovoj erdeljskoj varijanti). Ali eksplicitno u kurikulumu piše da je važno prije primjene provjeriti koji se idiom govori na lokalnoj razini i on je usmjeren baš na čuvanje tog lokalnog varijeteta. Samo to što je on napisan na ta tri ne znači da se on ne može primijeniti na nekom drugom varijetu. I uvijek se u kurikulumu spominje materinski jezik. Znači da je on vrlo širok i može obuhvatiti bilo koju od inačica jezika koji se govori u Hrvatskoj.

Isto tako govorim i o, recimo, romani čhibu, znači o različitim varijetetima, recimo onome kojim govore Lovari.

V: Kako je moguće da s jedne strane imamo kurikulum za škole koji se aktivno koristi, a za službene natpise je problem nestandardiziran jezik i dijalekt?

P: Pa to mislim da je više političko pitanje, tako da ne znam dati neki bolji odgovor.

V: Postoje li i drugdje u regiji slični problemi i kako su se oni rješavali?

P: Pa znam da se u Hrvatskoj tako na različitim razinama primjenjuju prava nacionalnih manjina. Nisam jako dobro upućen u sve druge nacionalne manjine i kako se dvojezičnost primjenjuje. Znam da nešto funkcionira sa češkom, mađarskom nacionalnom manjinom i slično. Ali ne mogu sada reći detalje, ne znam taj dio koji se tiče više ovog lokalnog problema, odnosno lokalnih nekakvih odluka.

Razgovori su uređeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite intervjue možete poslušati skeniranjem ovog QR koda.

Dvojezična ploča u Rovinju

Dvojezična ploča u Vukovaru

Romski resursni centar

Erdina Najev razgovarala je s Jovicom Radosavljevićem, predsjednikom Romskog resursnog centra iz Darde, nedaleko od Osijeka.

Ova uspješna organizacija djeluje više od 20 godina, a uz to što njeguje kulturno-umjetničko stvaralaštvo Roma, radi na smanjenju diskriminacije i poticanju obrazovanja Roma.

Erdina: Danas ćemo ponovno govoriti o romskim organizacijama i vrijednim i marljivim ljudima koji

nesebičnim radom čine život ljepšim te obogaćuju romsku kulturu, ali i ostatak društva. Ova organizacija već godinama, točnije od 2002. godine, djeluje na razvoju i njegovanju plesa, glazbe i različitih vrsta umjetnosti. Cilj osnivanja bio je okupljanje mladih Roma i Romkinja na sigurnom mjestu kako bi kvalitetno i smisleno provodili slobodno vrijeme. Danas govorimo o Romskom resursnom centru koji se nalazi Dardi. Za ovu prigodu pozvali smo gospodina Jovicu Radosavljevića, a imali ste ga prilike čuti i u petoj emisiji

Inkluzivnog kotača u kojoj je naša Mateja pričala o Muzeju osobnih priča. Pozdrav i dobro nam došli.

Jovica: Dobar dan.

E: Već dvadeset godina djelujete na unapređivanju statusa Roma. Sudjelovali ste u raznovrsnim projektima, znanstvenim istraživanjima, osnivanju muzeja, pisanju slikovnica. Vodite folklorni ansambl i tako dalje... Dakle, to je jedan ogroman broj suradnji i inicijativa.

Možete li nam reći odakle želja i motivacija za tolikim angažmanom i radom?

J: Morao bih početi već od 2000. godine. Na Petrovdan se u Dardi slavio Bal Roma te su romski predstavnici te godine govorili o osnivanju romskog kulturno-umjetničkog društva u Dardi. Tada sam bio član jednog drugog kulturno-umjetničkog društva i naravno da sam želio biti dio te priče. Nismo imali svoj prostor niti išta kako bismo mogli provoditi aktivnosti za mlade. Već nakon treće probe moj je koreograf, pokojni Ljubiša Bukvić, imenovao voditeljem folklorne sekcije romskog KUD-a Darda. On je tako odlučio iako sam ja htio samo biti član i plesati. Prije je tako bilo da ako ti stariji nešto kažu

nema prigovora, već prihvatiš i kako bude. Kolega Borislav Jovanović i ja smo se 2004. godine odlučili educirati kako bismo bili sposobni voditi mlade Rome u Dardi. Te godine upoznajemo gospodina Bajrića iz udruge Romi za Rome iz Zagreba koji se oduševio kada je došao u Dardu. Romski KUD Darda tada je bio jedino javno mjesto gdje su se mladi Romi mogli okupljati. Iste godine smo imali i prvi veliki i značajni nastup u Vatroslavu Lisinskom na stvaralaštvu nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Iduće godine, 2005., smo išli u HNK u Zagreb gdje smo predstavljali Rome iz Osječko-baranjske županije, a tada se svečano otvorilo Desetljeće za Rome u RH. Trnovit je to bio put i težak. Potrebno je puno dokazivanja, puno rada. Ja sam bio dijete koje je živjelo

na selu, dok su moji prijatelji živjeli u romskim naseljima. Sve ono što je meni bilo normalno, njima je bilo previše apstraktno. Sam sam zasukao rukave i odlučio pomoći zajednici te pružiti prilike mladim ljudima.

E: Kako ste nalazili vremena za volontiranje u tih 16 godina? Kako ste istaknuli u prošloj emisiji, na početku ste volontirali. Jeste li radili neki drugi posao ili samo volontirali u Dardi?

J: Moja životna priča je malo drugačija od većine mojih prijatelja. Ja sam dijete koje je živjelo u selu u jedinoj romskoj obitelji. Moram reći da su moji roditelji izuzetno vrijedni. I sada kada su stariji, oni jako puno rade, bave se stočarstvom, tako da ja pored toga nisam imao potrebu imati posao. Naravno da bih volio da sam imao posao, ali kada sam završio srednju školu, znao sam da kao Rom ne mogu dobiti posao. I nažalost, većina tih mladih ljudi koji su tada bili članovi Romskog resursnog centra završila je srednje škole, ali nije dobila posao u Dardi. Neki su potražili bolji život u Irskoj, Engleskoj, Kanadi, Njemačkoj...

E: Vi ste od početka bili protiv diskriminacije, radili ste na tome da se ta diskriminacija prema Romima smanji. Međutim, 2010. se udruga širi i usmjerava ne samo na diskriminaciju i umjetnost, već i na obrazovanje. Recite nam koji je bio razlog za tim širenjem i kako su djeca i mladi prihvatili vaše nove programe i djelovanja?

J: Romski resursni centar danas je mjesto gdje su djeca, mladi i žene odrasli mogli iskazati svoje vještine, sposobnosti i svoja znanja. Dakako da je bilo neophodno prvo sebe educirati i osposobiti kako bih mogao voditi organizaciju. Kao

što rekoh, nije bilo uopće lako jer je diskriminacija tada bila otvorena i očita. Međutim, ustrajnost i njihova volja i njihova ljubav prema samom projektu, potpora obrazovanju gurali su naprijed. Mladi Romi su se preporodili i izašli iz svojih naselja i počeli biti ravnopravni članovi naše općine Darda.

E: Znači, svi ste puni ljubavi prema toj udruzi i napravili ste čuda. Piše na vašoj stranici da od 2010. počinjete raditi s drugim nacionalnostima. Je li takva vrsta rada počinje u 2010-oj ili je i prije bilo rada s pripadnicima drugih nacionalnosti?

J: Od početka smo bili isključivo romska organizacija i Romi su dolazili u udrugu iako je bilo i nešto neroma. Moram reći da je Darda bogata aktivnostima i da imamo četiri kulturno-umjetnička društva: hrvatsko, srpsko, mađarsko i romsko. Poslije mirovne integracije nekako se moglo primijetiti da katolici i pravoslavci nisu funkcionirali, ali Romski resursni centar je uzeo zadatak organizirati smotru folklora gdje su bile prisutne razne nacionalnosti i vjere tako da sam pozvao Hrvate, Srbe, Mađare, Makedonce, Židove i ostale zajednice iz Osječko branjske županije.

E: Kada plešete u folkloru osjećate li se, zajedno s ostalim članovima, zauvijek mladim?

J: Ja imam 41 godinu, nisam oženjen, nemam djecu, jasno da imam taj mladalački duh iako bore na licu govore nešto drugo.

E: Osim obrazovanjem i kulturom, centar se bavi i socijalnim uslugama, a tu je i Klub mladih i Klub žena. Što su oni? Na koji način funkcioniraju?

J: Bilo je i drugih romskih organizacija, ali eto, ja neću nakon dvadeset i jedne godine biti skroman nego ću biti iskren i direktan. Romski resursni centar jest jedna mala, ali i vrijedna organizacija. Kod nas su svi dobrodošli, ne samo Romi, već i druge zajednice. Mi smo ljudima na raspolaganju. Romski resursni centar je mladima na raspolaganju i ima sve ono što oni žele od sportskih aktivnosti, dramskih aktivnosti i raznih izleta. Slobodno vrijeme uvijek koristimo na zdrav i pozitivan način. Prioritet nam je, dakako, obrazovanje i na tome radimo. Što se tiče Kluba mladih i Kluba žena, ja moram reći da sam stvarno jako ponosan na te drage žene, jako su vrijedne. Kad god Romski resursni centar prezentira negdje

tradicionalnu hranu, naše žene to obavljaju. Kad god imamo smotre ili bilo kakvu aktivnost organizacija i one idu s nama. Kroz projekt “Jačanje kompetencija nacionalnih manjina na području Općine Darda” imali smo tečaj šivanja. Iako je tečaj prošao, one i dalje šivaju ženske torbe, stolnjake, pregače... Stvarno sam sretan i ponosan na to što je Romski resursni centar mjesto i za žene koje imaju životnu školu.

E: To znači da vaša udruga misli i na mlade i na budućnost, ali i na starije i na naše pretke. Svaka čast, jako dojmljivo. Recite nam, koji je program za vas najizazovniji?

J: Pa sada, kako vrijeme odmiče folklorni amaterizam više nije moderan. Nekako smo se udaljili, ljudi su na mobitelima i teško im je izaći iz kuće, nema veze uopće jesu li stariji ili mlađi u pitanju. Ja sad imam dvanaest mladih, nekad smo bili brojčano puno jači i žao mi je što trenutno to baš i nije tako, ali eto, radimo na tome i to je izazov na kojem želim raditi. Organizirat ću jedan veliki sastanak za mlade Romkinje i Rome, da popijemo kavu, da čujem šta oni to žele raditi i koji su njihovi ciljevi. Ja ovdje ne govorim o obrazovanju iako smatram da je obrazovanje ključ uspjeha i sreće i boljeg života, ako ne u Hrvatskoj, već negdje dalje. Ali trebaju završiti srednje škole, nadam se i fakultete, a onda

sve ovo ostalo. Ja sam im na raspolaganju, sve ono što oni budu htjeli, to ćemo i raditi.

E: Vidim da svima volite udovoljiti kao i vašoj ekipi u Dardi. A recite nam koliko ljudi djeluje u centru i zapošljavate li ljude?

J: Dakako, većina nas je zaposlena u Kulturnom centru Roma Baranje. To je nova zgrada u romskom naselju zvanom Barake gdje su se izgradile i nove kuće za romske obitelji. Tu radimo od 7 do 19 sati. Djeci smo na raspolaganju i pomažemo im oko školskog gradiva i drugih stvari, s tim da je moj posao animacija djece oko kulturnih aktivnosti.

E: Zanima me vaše mišljenje kolika je uspješnost od 2010. godine do sad po pitanju Roma u Vašoj županiji?

J: Moram reći da se vide promjene, vide se rezultati. Naši rezultati su kao trajni zapis i vjerujem da kada jednoga dana ne bude nas starijih da će mladi imati što prenositi na nove naraštaje.

E: Koji su vam planovi za budućnost?

J: Dakako, nastaviti sa svim ovim što radimo. Kao što ste rekli, prvo obrazovanje, identitet, znači kultura, kulturna baština, uopće romske zajednice u Republici Hrvatskoj, a onda i razvijanje talenata kod djece. Vidjet ćemo što je njihov cilj i na tome ćemo raditi i razvijati ga.

E: Vjerujem da će se tako postići još jako velike uspjehe. Kad nekome daješ, taj netko tebi daje, vi djeci i djeca vama. Vjerujem da će biti vidljivih rezultata. Vidi se da imate želju, ljubav prema ekipi i vašoj organizaciji. Hvala Jovice što ste nam približili temu i bili gosti u našoj emisiji.

J: Hvala vama, i ja vas želim pozdraviti i za kraj poručiti. Volio bih da svaki čovjek upozna čovjeka, a onda tek može govoriti o tom drugom čovjeku, donijeti nekakve odluke, predrasude ili stereotipe.

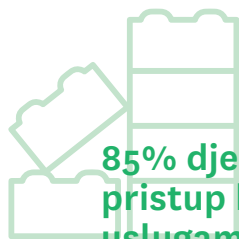

Razgovori su uređeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite intervjue možete poslušati skeniranjem koda.

REYN

Što je REYN?

Romani Early Years Network (REYN) jedna je od vodećih europskih zagovaračkih mreža koja promiče ravnopravan pristup romske djece i djece Putnika kvalitetnim uslugama ranog odgoja i obrazovanja te veću raznolikost radne snage u tim uslugama, odnosno bolju zastupljenost Roma. Osnovala ju je Međunarodna organizacija „Korak po korak“ (ISSA). REYN mreža prisutna je u 11 europskih zemalja, pa tako od samog početka i u Hrvatskoj gdje promiče dobre prakse, izrađuje romske obrazovne jezične resurse za djecu, obučava praktičare koji rade s malom djecom i osigurava kvalitetne i pravedne usluge u ranom djetinjstvu romske djece.

85% djece nema pristup kvalitetnim uslugama u ranom i predškolskom sustavu.

Koje biste svoje uspjehe izdvojili?

Naši su najveći uspjesi su što smo okupili preko 400 članova koji se međusobno osnažuju i dijele svoja iskustva. Mi kao mala organizacija (s 5 zaposlenih) nemamo kapacitete za velike projekte, no imamo kapacitet da budemo mjesto dijeljenja, osnaživanja i podrške. Posebno smo ponosni na resurse koje smo razvili za romsku djecu rumunjskog govornog područja jer se pokazalo kako upravo to nedostaje u obrazovanju. Naime, ako su djeca prisiljena napustiti svoj materinji jezik u odgoju i obrazovanju, osim što imaju prepreke u savladavanju gradiva i slabije napreduju, onda razvijaju i negativan odnos prema vlastitom identitetu.

U nastavku donosimo neke podatke koji se tiču ključnih područja koja utječu na razvoj djeteta koje je sakupio REYN. Cijelu infografiku možete pronaći skeniranjem koda.

Koje projekte provodite trenutačno?

Upravo smo s našom krovnom organizacijom ISSA-om i svim članicama REYN-a završili veliki projekt REYN-a (Zaklade Otvoreno društvo) završnom konferencijom u Čakovcu predstavljajući rezultata studije koja ukazuje na dramatično lošu situaciju ne samo u Hrvatskoj već i u cijeloj Europi. Posebno se zabrinjavajućim čine podaci o procijepljenosti, uvjetima u kojima žive i pohađanju predškolskih programa. Veliki postotak romske djece nema osnovne socijalne (kao ni kulturne, sportske i druge) usluge, žive u iznimno nezdravim, nesigurnim i skućenim uvjetima, kada pristupe obrazovanju, doživljavaju prepreke koje oni sami ni njihove obitelji ne mogu svladati.

Drugi projekti koje smo vodili su „Testiranje jamstva za svako dijete“ unutar kojeg smo s EK-om i UNICEF-om otvorili još tri Centra igre u Međimurju (u Hrvatskoj ih je sada 5) te projekt ALCOR kojim pomažemo školama da budu višejezične. Projektom HEAD pokrenuli smo program pomoću kojeg se škole mogu razviti u temeljito inkluzivne, a naravno neprestano radimo na razvijanju novih edukativno-jezičnih resursa za djecu, poput slikovnog rječnika i abecede na bajaškom, muncanskom i luradskom dijalektu rumunjskog romskog jezika.

90% majki su glavni skrbnici djece u svojim obiteljima

9% majki ne osjeća da imaju podršku ostalih članova obitelji.

Romska djeca nemaju pristup ovim ustanovama u blizini svojih domova:
32% knjižnicama
75% kazalištima
86.7% sportskim centrima.

50% obitelji smatra da se ne igra dovoljno sa svojom djecom.

Kako se postaje član REYN mreže?

Član REYN mreže možete postati ispunjavanjem pristupnice, a uvijek nas možete kontaktirati i predložiti suradnju. Rado razgovaramo sa svima i zbilja želimo pozitivan odnos podrške. Pristupnicu, kao i više informacija o nama, možete pronaći na reyn-hrvatska.net

49% obitelji navodi da mjesto ili naselje u kojem žive nije sigurno za njihovu djecu.

Samo 39% obitelji s mladom djecom ima pristup uslugama u zdravstvu.

30% obitelji nema pristup toploj vodi.

2 od 4 djece odrasta u okruženju u kojem ima kriminala, nasilja ili vandalizma.

95% obitelji
nikada nije
tražilo podršku
u situaciji
emocionalnog
stresa.

66% obitelji
s malom
djecom ovisi
o financijskoj
podršci iz
javnih sredstava.

